

'hak-al'

103.37 104.25

H. Vennix

Bereklaauw 3

4102 KZ CULEMBORG

13° jaargang nr. 5

oktober

1987

natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

Kontaktadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg, postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Klubhuis:

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis" op Terweijde, Middelcoopstraat 1 A, Culemborg.

Bibliotheek:

Peter Berkien, Van Hoogendorpstraat 7, Culemborg; tel. 0 3 4 5 0 - 1 4 2 5 7.
Boeken en verslagen in "De Ketelvink". Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot 20.00 uur, uitgezonderd de maanden juli en augustus.

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penningmeester, evenals adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45, Culemborg, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 3 9 3.
Gironr.: 3 4 3 3 3 5 1 t.n.v. F. Waroux, rek. Natuur- en Vogelwacht Culemborg.

Kontributie:

Betaling per toegezonden acceptgirokaart. Jeugdlidmaatschap f 12,50 per jaar, volwassene f 25,-- per jaar, gezinslidmaatschap f 25,-- per jaar, postlidmaatschap f 25,-- per jaar.

Redaktieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 8 8 5.
Jan Rietvink, Ereprijs 39, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 6 4 0 7.
Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan 47, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8.

Plantenwerkgroep:

Han Jansen, Akkerwinde 10, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 5 5 1.

Knotwilgenwerkgroep:

Jan Rietvink, Ereprijs 39, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 6 4 0 7.
Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan 47, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8.

Paddenwerkgroep:

Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan 47, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8.

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 9 5 8 1.

Koördinatie vogelwerkgroep:

Henk Vennix, Bereklaauw 3, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 8 2.

Inleveren waarnemingen:

Henk Vennix, Bereklaauw 3, Culemborg; Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9, Culemborg.

Begeleiding jeugdgroep:

Kars Veling, Gandhi 91, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 7 8 2 2.

Nestkasten-koördinatie:

Peter Berkien, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 2 5 7 (Plantage).
Arjan v.d. Veen, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 0 0 1 (overige nestkasten).

Kampen, lezingen, dia-avonden en kursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 4 5 0.

"Het Vogeljaar":

Jaarabonnement door overschrijving van f 18,50 op de girorekening van de N.V.W.C., met vermelding van: "Het Vogeljaar".

Sekr. Milieuwerkgroep Noordwest-Betuwe:

Postbus 288, 4100 AG Culemborg. Tel.: 0 3 4 5 0 - 1 3 3 8 6/0 3 4 3 6 - 1 6 8 7.

Aanhangwagen:

De N.V.W.C.-aanhangwagen "Jopie" is voor iedereen te huur voor f 7,50 per dag of gedeelte van de dag (te betalen direkt bij terugbezorging).
Gaarne vooraf reserveren bij Arie v.d. Ham, Brahmsstraat 1, Culemborg. Tel.: 0 3 4 5 0 - 1 8 6 4 5. Men dient zelf te zorgen voor de wettelijk voorgeschreven kentekenplaat. Tevens zijn alle schades voor eigen rekening!

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink".
Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder: Joop Bezuyen, Smetanastraat 23, Culemborg.

*****

K O N T A K T - A D R E S S E N

Vogelbeschermingskonsulent:

Henk Vennix, Bereklaauw 3, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 8 2.

Asielhouders:

Alle beschermde vogels: Lexmond - tel.: 03474 - 1677
Nieuwegein - tel.: 03402 - 63335
Aan neem- en doorgeefadres: Utrecht - tel.: 030 - 919449

Egelopvangcentrum Maarssenbroek:

Spechtenkamp 159, 3607 KJ Maarssenbroek; tel.: 0 3 4 6 5 - 6 8 4 4 0.

DIVERSE NATUURORGANISATIES:

Milieu alarmnummer luchtverontreiniging: 0 8 5 - 4 5 2 2 2 0.

Veldpolitie: Den Hartog 0 3 4 3 7 - 5 5 8 (Werkhoven).

Vrieling 0 3 4 3 6 - 1 6 7 5 (Cothen).

Meldkamer 0 3 4 0 4 - 2 4 8 2 4 (Zeist).

Gemeentepolitie Culemborg: Dhr. Helmond, Boerenstraat 35, Culemborg; tel.: 15744.

Vereniging Milieudefensie: Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD Amsterdam.

Gelderse Milieudefensie: Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem; tel.: 085-515069.

Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe": T. van Beek, Hinkerstraat 36, Cothen;
tel.: 0 3 4 3 6 - 1 6 8 7.

Milieuwerkgroep Gelderland: H. ten Berghe, R. Jacobsstr. 27, Tricht; tel.: 03455-3974.

Milieuwerkgroep Houten: Kon. Julianastraat 13, 3991 DJ Houten.

Staatsbosbeheer regio Betuwe: Stationsstr. 34, 4001 CE Tiel; tel.: 03440 - 19878.

Stichting Het Geldersch Landschap: Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem, 085-420944.

Vereniging tot Bescherming van Vogels: Driebergseweg 16 B, Zeist, 03404 - 25406.

Instituut voor Natuurbeschermingseducatie: Plantage Middenlaan 41, 1018 DC A'dam.

Stichting Natuur en Milieu: Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030 - 3 3 1 3 2 8.

Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten: Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland
tel.: 0 3 5 - 6 2 0 0 4.

Wereld Natuur Fonds Nederland: Postbus 7, 3700 AA Zeist; tel.: 03404 - 2 2 1 6.

Wereld Natuur Fonds Nederland, regio West-Betuwe: sekretariaatsadres:

E.J. Edel, A. Coolenstraat 14, 4003 DM Tiel; tel.: 0 3 4 4 0 - 1 1 9 5 7.

Greenpeace Nederland: Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.

Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam; tel.: 0 2 0 - 2 3 6 5 4 5.
0 2 0 - 2 3 1 8 4 3.

De start van het seizoen 1987/88 is voortvarend geweest.

Een geslaagd plantenkamp naar Groesbeek en twee prima ekskursies buiten Culemborg.

De belangstelling voor het plantenkamp was in tegenstelling tot voorgaande jaren gering, waarschijnlijk door de korte voorbereidingstijd en het zeer slechte weer.

Ook de jeugdgroep is iedere vrijdag vanaf 19.00 uur actief in de Ketelvink, de opkomst tot nu toe is bijzonder goed.

Als u deze Hak-al onder ogen krijgt zit de stroopwafelaktie er op, de voorverkoop onder de leden (dank daarvoor) is bijzonder goed verlopen, ruim 600 pakjes!

De opbrengst is voor de inrichting van de tuin rondom de Ketelvink en aanschaf van benodigd gereedschap.

Op twee zaterdagen in oktober, 10 en 24 oktober om precies te zijn, zal er verder aan de tuin gewerkt worden; vanaf 09.00 uur 's morgens kunt ook u een handje helpen, koffie is er in ieder geval (of er ook nog stroopwafels zijn is maar de vraag?).

Graag wijzen wij u op het ekskursieprogramma en raden u aan een aantal data te noteren in uw agenda.

Volgens een mededeling van Leo v.d. Kooij zal er in de kerstvakantie een kamp georganiseerd worden in de Zeeuwse Delta. Informatie daarover ontvangt u nog. Tot slot maken wij u er graag attent op dat in november het 15e knotseizoen van start gaat. Een lustrum dat extra aandacht krijgt middels een film-/diavond op 27 november a.s.

*****

<u>Inhoud:</u>	pag. 4 - verslag kamp Flevopolder 27 - 31 mei 1987.
	pag. 6 - de Atlas van de Nederlandse Vogels verschijnt in november.
	pag. 7 - oeverstrook langs Weidsteeg op planten geïnventariseerd.
	pag. 8 - verslag kamp Groesbeek 4 t/m 6 september 1987.
	pag. 10 - verslag ekskursie Amsterdamse Waterleidingduinen 12 september 1987.
	pag. 13 - verslag algemene maandelijkse vergadering 21 september 1987.
	pag. 14 - vogels ringen rond Culemborg II, door Dick A. Jonkers.
	pag. 16 - verslag bronstekskursie naar het Staatswildreservaat en Nat. Park De Hoge Veluwe 26 september 1987.
	pag. 19 - waarnemingenlijst.
	pag. 21 - ekskursieprogramma.

*****

Als eerste vertrokken de kleuters onder leiding van de kleuterleider richting Flevopolder. Op het kampeerterrein aangekomen, na een vermoeide fietstocht tegen de wind in, was vooral Fleur nogal verlept en gebroken. Na vier zakken chips en wat cola richtte ze zich weer wat op. Het oprichten van de tenten had wat meer voeten in de aarde, vooral omdat Job zijn stokken was vergeten, zodat hij noodgedwongen bij Eugenie in de tent moest. In de loop van de avond kwamen ook de anderen binnendruppelen en werd er soep gemaakt. Om een uur of elf werd er groot alarm geslagen. Twee kampdeelneemsters, Esther en Ariëne, waren nog steeds niet gearriveerd. In allerijl werd de politie gewaarschuwd en werden wachtposten uitgezet. Toch wisten ze enige uren later het kampterrein ongezien te bereiken. Na deze vermoeiende dag en een paar glazen wijn vertrok iedereen naar zijn, haar of andermans tent. Leo had zijn eigen reiswekker meegenomen en stuurde Maartje met pannedecksels het hele kampeerterrein rond. Direct stond al een excursie met boswachter op 't programma naar Harderbroek. Na een inleidend praatje in een romantische hut togen wij het riet in. In het uitgestrekte moerasgebied werden veel vogels gezien en gehoord, waaronder baardmannetje en blauwborst. We waren blij dat er een boswachter was die het gebrek aan ouderlijke macht kon compenseren en die de kleuters stil hield. Ondanks dit bleek de groep te groot om ineens de hut in te gaan, zodat de helft in de zon bleef wachten. 's Middags ging een gedeelte van de groep terug naar 't kampeerterrein, terwijl de rest de polder introk. Toen Nico al het overblijvende voedsel van de kleuters had afgetroggeld, had iedereen genoeg gegeten en kon er worden overgegaan op het softbalspel. Gelukkig bestaan er van dit spel geen regels, zodat er tot in het donker kon worden doorgespeeld. De volgende ochtend kwam Wim Kievit met een Candellightstem langs de tenten verzoeken of we zo vriendelijk zouden willen zijn om te komen ontbijten.

Die ochtend stond een bezoek aan de Aalscholverkolonie in de Oostvaarderplassen op het programma. Na een schitterende wandeling, waarbij we een grote zilverreiger zagen, konden we in een observatiehut lange tijd de aalscholvers op nest bekijken.

's Middags splitste de groep zich op. Een gedeelte ging naar het Natuurpark Lelystad, terwijl anderen de omgeving van het kampeerterrein gingen verkennen. Speciaal voor de corveeploeg, die op het kampeerterrein achterbleef, kwam een witwangstern boven de tenten insecten vangen. Hij had genoeg te eten, want er vlogen wolken van miljoenen muggen boven de bossen, die gelukkig, behalve Suzanne, niemand staken. Tegen donker worden ging nog een grote groep "vogelen" in de knarhut. Volgens "betrouwbare" bron (DBA) moest er de Noorse nachtegaal zingen. Toen al dat gezang ons teveel werd zochten we de tenten maar weer op. Tijdens deze zoektocht stuitten wij op het bekende, maar enigszins aangekomen gezicht van Tom KOMPier, die samen met wat lijfwachten en een cassetterecorder ook op zoek was naar de Noorse nachtegaal. Helaas bleek het achteraf te gaan om een nachtegaal en een blauwborst die door elkaar heen zongen.

De volgende ochtend bleek dat we door een wijziging van het excursieprogramma een uur vroeger op moesten. Er was een excursie gepland naar de Lepelaarsplassen. Na een grondig onderzoek de vorige avond was gebleken dat er niet voldoende plaats was in de auto's, zodat vijf mensen om 6 uur op moesten om op de fiets te gaan. Het stroomde van de regen. Tot overmaat van ramp bleken de Lepelaarsplassen niet toegankelijk wegens het verdrinkingsgevaar en het feit dat er lepelaars op de wandelroute waren gaan broeden.

Gelukkig was er nog oerbos in de buurt. Het bleek een goede vervanging want het was een sfeervol bos. Na ook nog het gemaal aan de Blocq van Kuffeler te hebben bezocht sopten we weer terug naar de camping.

Zodra we die middag het regenprogramma in werking stelden en afdaalden naar het expositiecentrum werd het schitterend weer. Na het eten was bijna iedereen weer aan het softballen en eindelijk had iedereen door wat nu eigenlijk de bedoeling was. Ruw werd het spel onderbroken door een stel kleuters die hun tijd kennelijk niet alleen hadden gevuld met chips, maar ook met het in elkaar zetten van een geweldige bonte-avond-act. Zo lieten ze Henkjan op een zak water zitten, gaven ze zeer goede imitaties van enkele kampgangers, waaronder Robbert,

en lieten Leo zeer vulgaire geluiden produceren. Na deze show deden wij ons uiterste best om de rest van de camping zolang mogelijk wakker te houden door het luid zingen van het kamplied en aanverwante artikelen. Toen was het twaalf uur. Plotsklaps werd Suzanne volwassen, wat uitbundig gevierd werd. Moe, maar voldaan kropen wij onze slaapzakken in. In onze dromen bereidden wij ons voor op de terugreis, zodat wij al moe waren bij 't opstaan.

Het afbreken van de tenten ging opvallend sneller dan het opzetten en met de wind in de rug raasden we terug naar huis, zo de regen voorblijvend. Peter overtrof zichzelf door bij een lange sprint bergop vlak bij huis nog bijna derde te worden. Tot de conclusie gekomen dat het eindigen van een verslag toch moeilijker is dan het beginnen houden wij het hier maar bij.

Citaat uit het informatiebulletin:

Het is eigenlijk ondoenlijk om alle vogelsoorten op te noemen die we in de omgeving van het kampterrein kunnen tegenkomen.

- einde citaat -

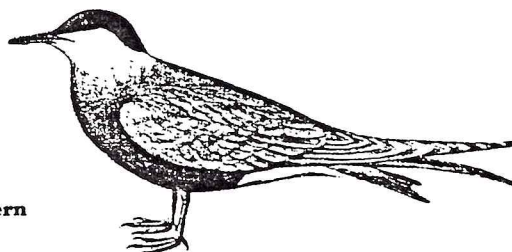
We doen toch een poging.

Kars Veling
Suzanne van Veen

soortenlijst kamp Flevopolder:

fuut	boerenzwaluw	watersnip
blauwe reiger	huiszwaluw	kemphaan
lepelaar	boompieper	pijlstaart
knobbelzwaan	graspieper	smient
grouwe gans	gele kwikstaart	grote bonte specht
wilde eend	witte kwikstaart	sprinkhaanrietzanger
krakeend	wielewaal	vlaamse gaai
wintertaling	spreeuw	geoorde fuut
zomertaling	ekster	zwarte wouw
slobeend	zwarte kraai	rode wouw
bergeend	winterkoninkje	kleine plevier
kuifeend	snor	oeverloper
tafeleend	rietzanger	zilvermeeuw
buizerd	bosrietzanger	kauw
bruine kiek	kleine karekiet	nachtegaal
torenvalk	grote karekiet	spotvogel
fazant	tuinfluitcr	huismus
meerkoet	zwartkop	oeverzwaluw
scholekster	grasmus	pimpelmees
kievit	fitis	koolmees
bontbekplevier	tjiftjaf	tortelduif
grutto	grouwe vliegenvanger	witwangstern
tureluur	tapuit	grote mantelmeeuw
groenpootruiter	blauwborst	zwarte stern
bonte strandloper	merel	goudplevier
kluut	zanglijster	zwarte ruiter
stormmeeuw	baardmannetje	brilduiker
kokmeeuw	groenling	houtsnip
visdiefje	kneu	uil (sp.)
houtduif	rietgans	kleine mantelmeeuw
koekoek	grote zilverreiger	roodborstje
gierzwaluw	paapje	wouwaapje (geh.)
veldleeuwerik		

Witwangstern

De Atlas van de Nederlandse Vogels verschijnt in november!

In november verschijnt bij SOVON de langverwachte Atlas van de Nederlandse Vogels, het vervolg op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Zo'n vijfduizend vogelaars hebben gegevens voor de nieuwe Atlas aangeleverd; zij kunnen zich het resultaat, een gebonden boek van ruim 600 bladzijden, zeer voordelig aanschaffen.

Het veldonderzoek van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels duurde vijf jaar, van 1978 tot en met september 1983. Maandelijks werden de 1767 atlasblokken geïnventariseerd op vogels. Een uniek project: nog nergens ter wereld is zo'n grootschalig onderzoek opgezet en uitgevoerd. De deelnemende vogelwerkgroepen en individuele vogelaars zorgden voor ca. 220.000 ingevulde waarnemingskaarten met een totaal van maar liefst 5 miljoen waarnemingen. Het CBS verzorgde de automatisering van dit gigantische gegevensbestand. In totaal werden gedurende het onderzoek 426 vogelsoorten en gemakkelijk te herkennen ondersoorten vastgesteld. Gerekend over de 60 onderzoeksmaanden betekent dit dat het basisbestand uit ca. 20.000 verspreidingskaarten bestaat. Ten behoeve van de Atlas van de Nederlandse Vogels is dit basisbestand bewerkt tot een set van maximaal 12 kaarten per soort, voor elke kalendermaand een verspreidingskaart, waarbij de gegevens uit de vijf afzonderlijke onderzoeksjaren zijn samengevoegd. Van de 197 soorten, die gedurende het hele jaar kunnen worden waargenomen, zijn 12 kaarten afgebeeld; de 55 soorten zomervogels en wintervogels kregen er 9. Schaarse, zeldzame en zeer zeldzame vogels moeten het doen met 3 kaarten, respectievelijk 1 kaartje en een tabel in plaats van een kaart. Bij soorten die in de Atlas minder dan 12 kaarten krijgen, wordt de gewonnen ruimte vaak benut voor speciale kaartjes met opmerkelijke verspreidingsbeelden uit afzonderlijke onderzoeksmaanden of voor diagrammen met gegevens over doortrek of aantalsveranderingen. In de begeleidende tekst wordt uitleg gegeven bij de verspreidingskaarten. Verder wordt aandacht besteed aan trekgedrag en ecologische eisen en wordt ingegaan op historische gegevens of bijzondere verschijnselen die in de loop van het project worden waargenomen. Bovendien wordt per vogelsoort een schatting gegeven van het aantal vogels dat tijdens het project in ons land voorkwam, waar mogelijk aangevuld met een vergelijking ten opzichte van het broedvogelonderzoek en met actuele ontwikkelingen. In een aantal inleidende hoofdstukken wordt het voorkomen van vogels in Nederland samenvattend besproken, waarbij wordt ingegaan op allerlei factoren die daar invloed op uitoefenen, zoals landschapsstructuur en weersgesteldheid.

Voor wie is de Atlas van de Nederlandse Vogels bedoeld?

De Atlas is een vraagbaak zonder weerga, van groot belang voor vogelstudie en Vogelbescherming, maar ook voor overheden en planologen. Dit SOVON-boek vormt een aanvulling op vogelgidsen; na de informatie over het uiterlijk van vogels is nu eenvoudig te vinden waar de vogels te zien zijn. Het is dan ook een onmisbaar naslagwerk voor ieder die wil weten welke vogels er in de omgeving leven, of in vakantie, of excursiegebieden voorkomen.

De Atlas van de Nederlandse Vogels is samengesteld en uitgegeven door SOVON. Het boek is gebonden, omvat ruim 600 pagina's en is ruim geïllustreerd. De Atlas van de Nederlandse Vogels verschijnt in november 1987 en kost in de boekhandel f 69,50.

Leden van SOVON en waarnemers, die in de periode van 1978-1983 aan het Atlasproject hebben meegewerkt (individueel of als lid van een vogelwerkgroep), betalen slechts f 39,50 (inclusief f 7,-- verzend- en verpakingskosten. Na 31 december 1987: f 42,50.

Extra voordeel: Vogelwachten en vogelwerkgroepen die voor meer leden tegelijk bestellen, betalen minder portokosten. Bovendien: op de landelijke Dag (12 december 1987, de Reehorst, Ede) is de meeneemprijs f 32,50!

Opgave bij: Henk Vennix, Bereklaauw 3, Culemborg; tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 8 2.
vóór 1 december!!!

Oeverstrook langs Weidsteeg op planten geïnventariseerd.

De laatste jaren is de denkwijze over beheer en onderhoud van openbare groen-voorzieningen geleidelijk aan het veranderen.

Vroeger was het streven om deze zo "clean" mogelijk te houden, wat wilde zeggen dat geen enkele ontwikkeling van wilde planten werd getolereerd. Door middel van spuiten of zeer intensief maaien werd hieraan gewerkt. Dit beheer kostte veel tijd en geld, en het maakte de plantsoenen en gazons biologisch gezien zeer arm.

In de nieuwe zienswijze, die steeds meer terrein wint, is ruimte voor een beperkte natuurlijke ontwikkeling. Men zaait stukken in met "wilde" bloemenmengsels, legt plantsoentjes aan met veel inheems materiaal en laat op plaatsen waar dit verantwoord is de natuur haar gang gaan.

Een voorbeeld in Culemborg is de manier waarop de laatste jaren de oeverstrook langs de Weidsteegvijvers is beheerd. Vanaf twee jaar geleden is een strook van ongeveer een halve meter langs de waterkant niet meer meegemaaid met de rest van het gazon (ongeveer eenmaal per week), maar kreeg de kans om zich "natuurlijk" te ontwikkelen. Het resultaat is, behalve een veel fraaier gezicht, dat er zich een veelsoortige vegetatie heeft kunnen ontwikkelen. Dit geeft weer levensmogelijkheden voor vele andere organismen zoals allerlei insecten.

In de afgelopen zomer is, door Berry Lucas en ondergetekende, deze strook op de aanwezige hogere plantensoorten geïnventariseerd. Uit deze inventarisatie bleek dat er op die smalle strook van 50 cm. maar liefst 130 verschillende planten voorkwamen!

De meeste van de gevonden soorten waren storingsplanten en ruigtekruiden, maar de grote variatie en soortenrijkdom maakt deze strook toch van groot belang.

Van deze inventarisatie is een verslag verschenen in de serie excursieverslagen van de N.V.W.C. (nr. 2). Dit verslag is voor belangstellenden te verkrijgen en is natuurlijk in een aantal exemplaren in de bibliotheek te vinden. Hieronder vindt u een kleine selectie uit de gevonden planten.

Polygonum hydropiper	waterpeper
Stellaria graminea	grasmuur
Lychnis flos cuculi	echte koekoeksbloem
Rorippa sylvestris	akkerkers
Rorippa austriaca *	oostenrijkse waterkers
Nasturtium microphyllum	slanke waterkers
Berula erecta	kleine watereppe
Lysimachia nummularia	penningkruid
Myosotis laxa	zomp vergeetmijnietje
Myosotis palustris	moerasvergeetmijnietje
Myosotis arvensis	middelst vergeetmijnietje
Juncus inflexus	zeegroene rus
Juncus compressus	platte rus
Festuca arundinacea	rietzwenkgras
Poa palustris	moerasbeemdgras
Agrostis gigantea	hoog struisgras
Arctium minus	kleine klis

* waarschijnlijk kruising met *R. amphibia*.

Kars Veling

ECHTE KOEKOEKSBOEM

Als seizoenopening gingen we dit jaar naar Groesbeek. Dankzij of ondanks dat we maar met z'n tienden waren was het een beregezellig kamp met leuke excursies en waarnemingen.

Toen om een uur of 10 ook Henkjan en Netty hun eend naar de kampplaats hadden geduwd kon de soep gemaakt worden. Met een gezellig regengekletter op de bungalowtent werd dit genuttigd, onder onderhoudend gekeuvel. Om 12 uur werd Nico plots jarig zodat we het glaasje wijn aan hem op konden dragen.

's Zaterdag stond een fietstocht door de Ooypolder op het programma. Voordat we daar kwamen moest echter eerst de zevenheuvelenweg worden "genomen". Na wat gezweet, afzien, geploeter en een levensgevaarlijke afdaling lag dan toch de Ooypolder aan onze voeten. Aangezien het officieel nog steeds een plantenkamp is begonnen we met een les over de diverse schermbloemen in de berm als wilde peen, bereklauw en fluitekruid en de niet-schermbloemen duizendblad en bitterkruid. De roep "kleine vos" leverde bij sommigen nog een verkeerde associatie op, die vakkundig werd bijgeschaafd.

"arendsoog" HJ wist een uitstekend gecamoufleerde patrijs te ontdekken die zich nog geruime tijd liet bekijken terwijl ondertussen ook een buizerd en sperwer langskwamen.

Op de Waaldijk aangekomen, uiteraard na nog diverse vogel-, planten- en vlinderwaarnemingen, genoten we van het schitterende uiterwaardenlandschap met plassen, wilgenbossen en kruidenrijke dijkellingen.

Alle typische "dijkplanten" passeerden de revue: kattedoorn, kruisdistel, echt walstro en cichorei.

Langs de rand van een aantal uiterwaardenplassen bleken zeer veel steltlopers te zitten. Vreemd genoeg hadden de meeste excursiegangers meer belangstelling voor een betonnen keermuurtje waarop je nogal lekker kon zitten. Deze luilakken misten wel ± 35 zwarte ruiters, groenpootruiter, witgatje, kemphanen, watersnip en bontbekplevier, nog maar niet te spreken van de - misschien ontsnapte - casarca's, nijlganzen en indische ganzen die tussen de grote groep grauwe ganzen zat.

Een aantal km. verderop bleek Esther wel een kijker bij zich te hebben gehad, want deze was op datzelfde keermuurtje achtergebleven. Gelukkig is de Ooyse bevolking zeer eerlijk en hechten ze geen waarde aan aardse goederen, aangezien de kijker er een kwartier later nog steeds stond.

Nadat we bij Millingen vergeefs zochten naar de zwarte populier gingen we via grijskruid en knikkende distel illegaal de grens over en staken we een stuk af door het platte Duitse land. Toen het leek te gaan regenen bezochten we een Duitse Gaststätte in Kranenburg waar we ons drankje naar keuze goed lieten smaken.

Op de camping terug werd er 8 halve uurtjes pannekoeken gebakken, die vervolgens in 3,65 minuten werden weggewerkt. Uiteraard begon het, nu we weer gezellig in de grote tent zaten, weer te regenen. Het continue getik op het tentdoek werkte inspirerend want tot diep in de nacht werd gefilosofeerd over zaken als de zin van het leven, predestinatie en andere levensvragen. We waren er nog niet helemaal uit, maar we gingen op een gegeven moment toch maar te slaapzak. De volgende ochtend bezochten we de Duivelsberg, aangezien ook deze aan de andere kant van de zevenheuvelenweg ligt. Na een heerlijke wandeling die door Esther uitstekend werd gegidsd vertoefden we nog even in het wereldberoemde pannekoekenhuis aldaar. Alleen Arjan waagde zich aan een pannekoek met heerlijke ruikende geroosterde stukjes ui erop. Aan de geluiden te oordelen smaakte hij ook lekker.

Nadat we op de camping de overgebleven etenswaren hadden verdeeld en onder de koffie hadden geëvalueerd werden de auto's en fietsen (ja die zijn er nog steeds!) volgeladen voor de terugweg.

Pas thuisgekomen stroomde de regen weer gestadig neer.

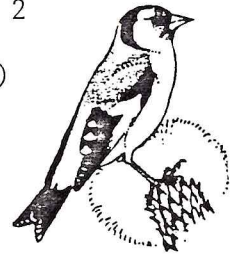

selectie uit de waarnemingen:

Met dank aan Netty Bonouvrié en Henkjan Kievit voor het bijhouden van respectievelijk de planten en vogels.

vogels: aalscholver - 50
grauwe gans - 150
indische gans - 1
nijlgans - 10
brandgans - 1
casarca - 4
buizerd - 6
sperwer - 10
torenvalk - 4
boomvalk - 1
turkse tortel - 40
bontbekplevier - 8
watersnip - 6
witgatje - 1

kemphaan - 7
groenpootruiter - 1
zwarte ruiter - 35
tureluur - 2
oeverloper - 5
grote mantelmeeuw - 2
patrijs - 4
bosuil - 3 (camping)
boomklever - 1
grote lijster - 4
gele kwikstaart - 5
putter - 25
kneu - 2

PUTTER

planten:

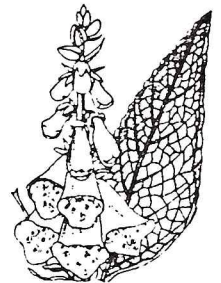
Ooypolder

wilde peen
bitterkruid
knoopkruid
biggekruid
hennepnetel
akkerwinde
haagwinde
kattestaart
agrimonie
akkermelkdistel
gewone melkdistel
watergentiaan
jacobskruiskruid
klein streepzaad

AGRIMONIE

bermooievaarsbek
boerenwormkruid
akkerhoningklaver
vlasbekje
pastinaak
zeepkruid
ruige weegbree
wilde reseda
grijskruid
knikkende distel
kruisdistel
langbladige ereprijs
kroonkruid

VINGERHOEDSKRUID

Duivelsberg

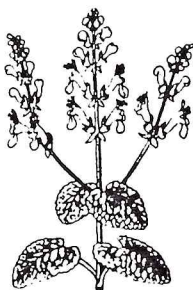
klein knopkruid
gevlekte dovenetel
asperge
dolle kervel
valse salie
dagkoekoeksbloem
gele dovenetel
salomonszegel
klein springzaad

DAGKOFKOFKESBLOEM

kleine klis
vingerhoedskruid
schaduwkruiskruid
drienerfmuur
bosmuur
knopig helmkruid
nelsenkruid
heggeduizendknoop

Kars Veling

VALSE SALIE

Op 12 september bezochten we met 11 personen de duinen, die in gebruik zijn voor de waterwinning, ten zuid-westen van Haarlem.

Het gebied bestaat voornamelijk uit jonge duinen die ongeveer 800 jaar geleden zijn ontstaan. Ze rusten ten dele op oude duinen en resten van oude duinen (die zo'n 4000 jaar geleden zijn gevormd).

Het is een zeer gevarieerd gebied, mede doordat er op sommige plaatsen voedselrijk Rijnwater in de duinen wordt geïnfilteerd.

Behalve de bossen, die het verst landinwaarts zijn gelegen, vinden we ook duinen die voornamelijk begroeid zijn met mossen en korstmossen en anderen waarop zich een duindoorn-kruipwilg vegetatie heeft gevormd.

In het eerste bossige gedeelte stonden zeer grillig gevormde eiken, dennen en abelen. In deze "Tolkienbossen" troffen we een gevarieerde kruidlaag aan.

Uiteraard de echte duinplanten als slangekruid, ossetong, hondstong en duinsalomonszegel, afgewisseld met de prachtig gele st. janskruid en jacobskruiskruid.

In de moslaag vonden we een aantal mooie korstmossen. *Peltigera canina*, het leermos, vormt een donkerbruine, enigszins gladde mat met een witte onderkant waaraan een groot aantal wortelachtige uitlopers zitten. De duinen zijn bekend om de vele rendier- en beker-mossen (*Cladonia* sp.) die er voorkomen. Op sommige plekken komen 5 tot 10 verschillende soorten door elkaar voor.

Deze kabouter-tuintjes (Sensu Han) vinden we vooral op de noordhellingen.

Doordat het een zeer vochtig jaar is geweest waren er al volop paddestoelen aanwezig. Helaas hadden we geen paddestoelengids bij ons zodat lang niet elke soort op naam kon worden gebracht.

Een schitterende soort die overal sporen aan het verspreiden was, was de parelstuifzwam.

Behulpzaam als we zijn hebben wij maar wat met de verstuiwing geholpen.

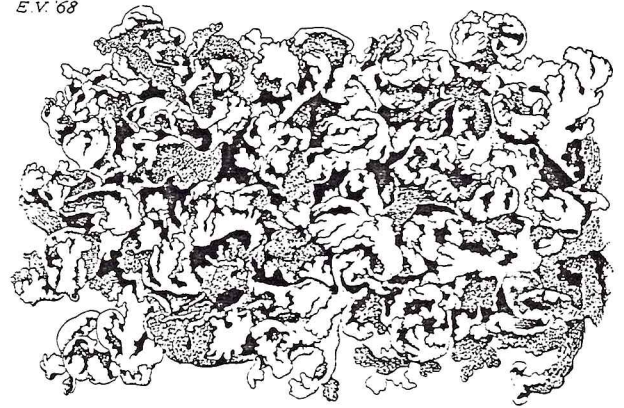
Er stond een harde wind die voor continue wisselende belichtingen zorgde.

Het landschap werd hierdoor nog mooier dan het al was. Ondanks de harde wind bleken toch nog een heel aantal dagvlinders actief te zijn. Gebruik makend van de zonnige momenten verzamelden ze genoeg energie om op zoek te gaan naar voedselplanten en/of soortgenoten. In de lager begroeide duinen, waar het soms blauw zag van de driekleurige (duin)viooltjes zagen we een aantal exemplaren

borstelkrans,
een plant die alleen zeldzaam voorkomt in de duinen tussen Karwijk en Wijk aan Zee.

E.V. '68

Cladonia foliacea

Vochtig is dit korstmos groen. Bij droogte kroezen de bladeren om en komt de witte onderzijde boven.

van de kleine parelmoervlinder. Dit schitterende vlindertje is oranje, ingelegd met zwarte druppels. Op de onderkant heeft het grote witglanzende parelmoervlekken, waaraan de familie haar naam te danken heeft. Deze soort kan tegenwoordig vrijwel alleen nog maar in de duinen worden aangetroffen, waar de rupsen leven op de eerder genoemde viooltjes.

Uiteraard werd er ook op de vogels gelet. Het klapstuk van de dag was een visarend die zich wel 5 minuten liet bewonderen, in gevecht met de stormachtige wind. Deze soort wordt hier op trek nogal eens waargenomen, aangezien in de infiltratiebekkens nogal wat vis te vangen is.

Even later kwam ook een boomvalk op een meter of 30 bij ons vandaan libellen jagen, zodat we ook deze stootvogel goed konden bekijken.

In de lagere duinbegroeiing kwamen we ook weer andere planten tegen dan in het bos. Duivelsnaaigaren, een parasiet die z'n voedsel uit andere levende planten betreft, vleugeltjesbloem, driedistel, pijpbloem en echt duizendguldenkruid. Na wat determineerwerk konden we ook nog een aantal vrij zeldzame planten op naam brengen zoals het glad parelzaad, de driebloemige nachtschade (een familielid van de aardappel met geveerde bladen) en een lipbloemige, de bortelkrans.

Deze excursie was zo geslaagd dat we het volgend jaar absoluut overdoen. U zou zeer dom zijn als u dan niet meeding!

Hieronder volgt een waarnemingenlijst die een indruk geeft van de vele soorten die we tijdens deze heerlijke najaarswandeling hebben gezien.

Voor een volledige lijst zouden we wel twee Hak-al's nodig hebben!

Waarnemingenlijst (uittreksel)

lagere planten:

- korstmossen: - Peltigera cassina, leermos
- Evernia prunastri, smal schorsmos
- Hypogymnia physodes, boomkorstmos
- Cornicularia aculeatra, kraakloof
- Cladonia foliacea foliacea (Alcicornia foliacea)
- Cladonia postentosa
- Cladonia arbuscula
- Cladonia squamosa
- Cladonia fimbriata
- Cladonia gracilis
- Cladonia uncialis
- levermossen: - Ptilidium ciliare, franjemos (!)
- Pellia epiphylla, pellia
- bladmossen : - Sphagnum sp., veenmos sp.
- Hypnum cupressiforme var lacunosum, duinklauwtjesmos
- Atrichum undulatum, groot rimpelmos
- Dicranum scoparium, gewoon gaffeltandmos
- Campylopus flexuosus, boskronkelsteeltje
- Campylopus introflexus, grijs kronkelsteeltje
- Mnium hornum, gewoon sterremos
- Plagiomnium affine, rondbladig boogsterremos
- Tortula ruralis, duinsterretje
- Polytrichum piliferum, ruig haarmos
- Amblystegium serpens, gewoon pluisdraadmos
- Eurhynchium praelongum, fijn laddermos
- Pseudoscleropodium purum, groot laddermos
- Rhytidiadelphus squardiosus, haakmos
- Brachythecium rutabulum, gewoon dikkopmos
- paddestoelen: - bleek nestzwammetje
- meniezwam
- fopzwam
- diverse russula soorten
- diverse boleten
- geschubde inktzwam
- aardappelbovist
- parelstuifzwam
- franjezwam
- tonderzwam
- berkezwam

hogere planten:

- ossetong
- slangekruid
- hondstong
- zwarte toorts
- duinsalomonszegel
- teunisbloem
- hop
- zwaluwtong
- heggerank
- duinreigersbek
- dagkoekoeksbloem
- avondkoekoeksbloem
- wilde peen
- bitterkruid
- zeepkruid
- asperge
- driekleurig (duin)viooltje
- lelietje der dalen
- valse salie
- egelantier
- duinroos
- duivelsnaaigaren
- drienerfmuur
- vleugeltjesbloem
- brosse melkdistel
- gewone melkdistel
- akkermelkdistel
- duinriet
- helm
- echt walstro
- aardbeispinazie
- wilde reseda
- doornappel
- moeraskers
- kruipend stalkruid
- driebloemige nachtschade
- echt duizendguldenkruid
- rode ganzevoet
- driedistel
- witte krodde
- wilde thym
- pijpbloem
- grasmuur
- borstelkrans
- glad pazelzaad
- weichselboom

vlinders:

- dag:
- klein geaderd witje
  - atalanta
  - distelvlinder
  - kleine vos
  - vuurvlindertje
  - icarusblauwtje
  - heidevlinder
  - kleine parelmoervlinder
- nacht:
- wilgenhoutrups
  - gamma uil

De kleine parelmoervlinder is geheel afhankelijk van viooltjes, als voedsel voor de rupsen.

- vogels:
- aalscholver
  - fuut
  - kuifeend
  - tafeleend
  - krakeend
  - bruine kiekendief ♀
  - visarend ♂
  - boomvalk
  - zwarte specht

Aanwezig: Wim Kievit, Leo van der Kooij, Arjan v.d. Veen, Joop Bezuyen, Frans Waroux, Breun Jansen, Henk Vennix, Gerard van Ruiten, Tom Polman.

Afwezig met kennisgeving: Harry v.d. Warenburg, Kars Veling en Jan Rietvink.

a) ingekomen stukken:

- * geboortekaartje Suzanne Kievit, derde dochter van Elly en Roland.
- * bestelformulieren "Atlas van de Nederlandse Vogels".
- * berichten van de Stichting Coördinatie Landschapsbeheer Gelderland.
- * diverse tijdschriften, t.w.:
  - De Kruisbek - maart, april en juli/aug. '87.
  - Argus, juni 1987.
  - DompHoorn, juni 1987.
  - Natuur en Milieu, juli/aug. '87 en september '87.
  - Greenpeace, 9e jaargang 1987.
  - Natuurbehoud - augustus 1987.
  - knipselkrant - augustus 1987.
  - Lutra - nummer 1/1987.
  - persoverzichten mei t/m september 1987.
  - Molm - juli 1987.
- * boekje over "basis voor zorgvuldig besluiten" van het Ministerie van VROM.
- * folders "muskusrattenbestrijding in Gelderland".
- * boekje over "kursusprogramma 1987/1988" van de Gelderse Milieufederatie.
- * jaarverslag 1986 Stichting Coördinatie Landschapsbeheer Gelderland.

b) uitgaande post:

- * aanvraag ventvergunning stroopwafelaktie 1987.

c) werkgroepen:

* knotwilgwerkgroep

Attentie van totaal f 400,-- in het kader van "15 jaar knotten".

* vogelwerkgroep

De uiterwaarden rond Culemborg worden in het najaar en de winter geïventariseerd.

* plantenwerkgroep

Plantenkursus 1988 wordt besproken in de oktober-vergadering.

* zoogdierenwerkgroep

Muizenonderzoek in september niet geheel naar wens verlopen. Op 10 en 11 oktober a.s. wordt onderzoek herhaald. Reeëntellingen verlopen goed.

* stootvogelkastenwerkgroep

Vele kasten aan vervanging toe. Nieuwe kasten worden getimmerd op 30 oktober a.s. in ons clubhuis!

d) stroopwafelaktie:

In voorverkoop ruim 550 pakjes à 10 stuks aan leden reeds verkocht. Een verheugend begin van hopelijk een succesvolle aktie.

e) winterkamp 1987:

Dit kamp wordt vermoedelijk gehouden van 27 t/m 30 december a.s. in Oostkapelle. Aparte konvo volgt.

f) lezingen:

Voor het boeiende en gevarieerde programma van lezingen en dia- c.q. filmpresentaties zal een kalender ontworpen worden die elk lid gepresenteerd krijgt.

g) tuin:

Op 10 en 24 oktober a.s. is het de bedoeling de tuin "winterklaar" te maken. Wieden, snoeien en een aantal andere werkzaamheden zullen gedaan moeten worden. De tuinkommissie rekent op een grote opkomst! Aanvang beide dagen 09.00 uur; de koffie staat klaar!

h) jeugdavonden:

De activiteiten lopen naar tevredenheid. Ruimte om spullen te bergen wordt gewenst. In deze behoefte wordt binnenkort voorzien.

i) boeken:

Nieuwe aanwinsten voor de Bieb: "Natuurbos in Nederland", "Ruimte voor natuur" en "Linten in 't Landschap". Werkelijk verrijkingen voor de bieb, waar ook u boeken kunt lenen!

j) ekskursieprogramma:

Zie achter in deze Hak-al.

k) alarminstallatie in De Ketelvink:

Aansluiting van deze installatie is op korte termijn in ons clubhuis te verwachten.

l) thema-nummer Hak-al:

Uiterste inleverdatum kopy Hak-al thema-nummer is vastgesteld op 1 november a.s. Iedereen die hieraan mee zou werken, zoals leden van de diverse werkgroepen, graag kopy vóór 1 november a.s. bij Breun Jansen inleveren!!!!

*****

Gerard van Ruiten

Vogels ringen rond Culemborg II

Dick A. Jonkers

Vanaf 1977 worden de jonge torenvalken en bosuilen in de nestkasten van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg en Omstreken geringd. In 1977 werd in Hak-al 5 (11): 14-16 reeds het ringonderzoek van 1966-1979 beschreven. Deze bijdrage bevat de gegevens van het onderzoek tot en met 1 juli 1987. Het ringen van de jonge vogels werd mogelijk gemaakt door de enthousiaste medewerking van de nestkastcontroleurs Arie van der Ham en Arjan van Veen.

Het aantal bezette kasten varieerde van jaar tot jaar sterk (zie tabel 1). Dit hing nauw samen met de stand van de veldmuis, de wintersituatie in het broedgebied en het soms zeer natte voorjaar. Doordat er in 1986 onregelmatig werd gecontroleerd, konden er in dat jaar geen jongen worden geringd. In 1987 bleken jonge bosuilen al voordat zij vliegvlug waren uit kasten verdwenen te zijn. De jongen van één kast waren al "uitgevlogen".

Tabel 1. Aantal geringde jonge torenvalken en bosuilen van 1980-1987.

	<u>1980</u>	<u>1981</u>	<u>1982</u>	<u>1983</u>	<u>1984</u>	<u>1985</u>	<u>1986</u>	<u>1987</u>
torenvalk	26	49	5	10	4	17	--	9
bosuil	--	3	2	--	7	--	--	--

Het terugmeldingspercentage van de torenvalken lag op ruim 8 %. Dit lijkt vrij hoog, maar is heel normaal. Enkele exemplaren werden uit de omgeving teruggemeld. Een aantal andere zwierf in alle richtingen over Nederland uit. Twee exemplaren van een broedsel uit één kast in de Regulieren, geringd op 31 mei 1981 werden uit respectievelijk Loosdrecht en van de A 27 afslag Breda/utrecht teruggemeld. De een vond de dood door tegen glas te vliegen, de ander was een verkeersslachtoffer. Er was één bijzonder leuke terugmelding van een exemplaar dat in een kast aan de Acquoyse Meer werd geringd en helemaal in Marokko werd gevonden (Tabel 2). Van de Nederlandse torenvalken wordt in de eerste en volgende winters bijna de helft van de geringde exemplaren binnen een straal van vijftig kilometer van de geboorteplaats teruggemeld.

Tabel 2. Overzicht van terugmeldingen van in Culemborg en omstreken geringde vogels.

<u>Soort</u>	<u>Ringdatum</u>	<u>Plaats</u>	<u>Coördinaten</u>
torenvalk	31-05-1981	Regulieren Culemborg	51.55N 05.15E
torenvalk	11-06-1981	Fort Everdingen	51.58N 05.09E
torenvalk	31-05-1981	Regulieren Culemborg	51.55N 05.15E
torenvalk	31-05-1981	Zowijkseweg C'borg	51.57N 05.11E
torenvalk	21-06-1980	Beesd	51.53N 05.11E
torenvalk	21-06-1980	Culemborg	51.57N 05.14E
torenvalk	31-05-1981	Zeedijk Culemborg	51.55N 05.14E
torenvalk	31-05-1981	Beesd	51.53N 05.12E
torenvalk	30-06-1982	Acquoyse Meer	51.53N 05.09E
torenvalk	26-06-1984	Beesd	51.53N 05.12E
torenvalk	27-06-1985	Werk aan 't Spoel Culemborg	51.58N 05.11E
kievit	30-05-1971	Hagestein	51.59N 05.08E

<u>Terugmeldings- datum</u>	<u>Plaats</u>	<u>Coördinaten</u>	<u>Bijzonderheden</u>
19-10-1981	A27, afsl. Breda/Utr.(U)	52.04N 05-09E	Verkeersslachtoffer
14-12-1981	Leusden Centrum (U)	52.08N 05.26E	tegen glag gevlogen
06-01-1982	Loosdrecht (U)	52.12N 05.08E	idem, levend vrij
07-02-1982	Zuid-Hijkerzand (Dr)	52.54N 06.27E	vers dood
04-02-1982	't Goy bij Houten (U)	52.00N 05.14E	dood
30-07-1982	Zijderveld (ZH)	51.57N 05.08E	verkeersslachtoffer
01-06-1982	Giessen (NB)	51.47N 05.01E	dood
15-08-1982	Lexmond (ZH)	51.58N 05.02E	dood, verhongerd
24-03-1983	Ait, Toukshine Boumalne du Dades Marokko	31.36N 05.52E	dood
14-11-1984	Grevelingendam Bruinisse	51.40N 04.06E	verkeersslachtoffer
15-01-1986	Benschop (U)	52.01N 04.59E	dood
28-12-1985	Leers Nord Frankrijk	50.41N 03.15E	geschoten

De torenvalk die de Middellandse Zee was overgestoken had hemelsbreed 2428 kilometer afgelegd. De tijd tussen ring- en vinddatum bedroeg 267 dagen. De kievit die vanuit Hagestein in Frankrijk terecht kwam werd ruim 14½ jaar oud, een respectabele leeftijd voor een steltloper. Deze vogel legde hemelsbreed 195 kilometer af.

*****

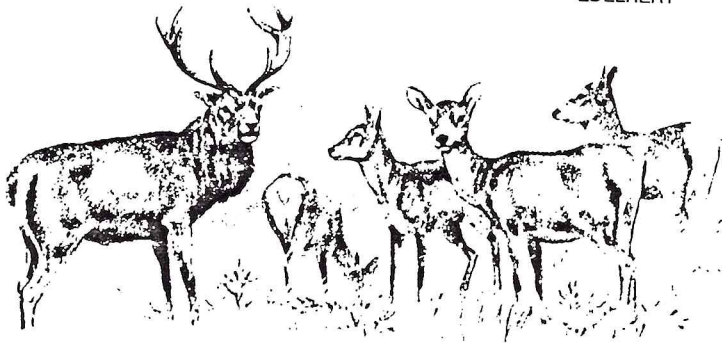

In de koele en prille ochtend van zaterdag 26 september j.l. stonden een acht-tal wildliefhebbers enigszins slaperig, maar vol verwachting, klaar om richting Veluwe waar het hoofdbronst is te vertrekken. Om precies 05.00 uur werd koers gezet richting Staatswildreservaat, een gevarieerd gebied tussen Ugchelen en Hoenderloo. Dit reservaat bestaat uit de boswachterijen Ugchelen en Hoenderloo en is één van de Veluwse streken waar met name het edelhert in volle vrijheid een laatste rustplaats vindt.

Rond zes uur bereikten we Hoenderloo en werden de auto's aan de zuidrand van het Spelderholt geparkeerd. Nauwelijks stonden we in het kille duister of we hoorden de sonore bronstroep van een oud edelhert van-

EDELHERT

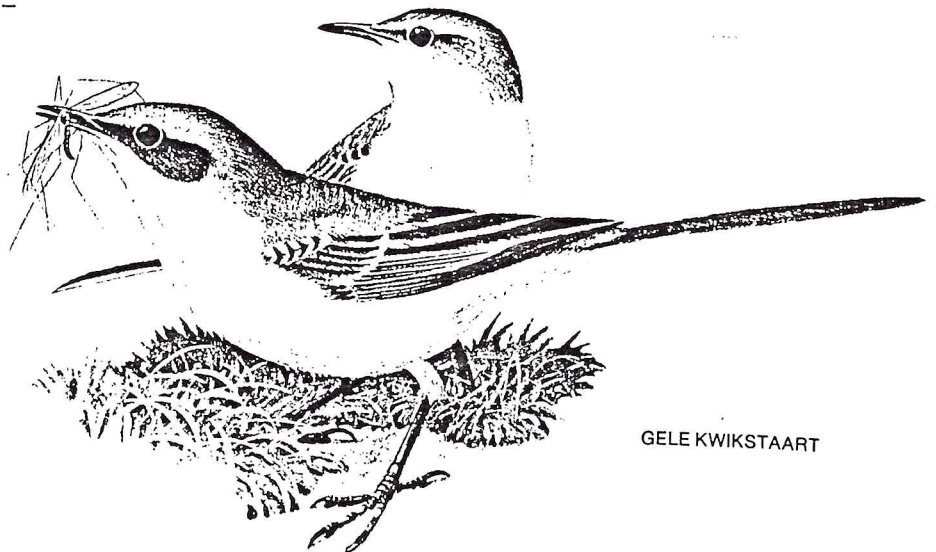
uit het omringende naald-bos.

Doodstil luisterden we naar dit indrukwekkende oergeluid, het zg. burlen! Vervolgens reden we richting 't Leesten via de Waterbergweg. Ook hier werd het verdragende geburl gehoord van het edelhert. Rond 07.00 uur reden we de Noordweg op, een bos-pad tussen twee rustgebieden. Hier werd een korte wande-

ling gemaakt langs het rustgebied in 't Spelderholt. Het geluid van een bosuil bereikte ons vanuit de verte. Tussen de jonge dennenaanplant schiet een edelhinde het pad over op nauwelijks 75 meter van ons vandaan. Enthousiast over deze eerste zichtwaarneming keren we weer richting Noordweg, alwaar enige uitwerpselen van een vos als territoriummarkering aangetroffen worden. Terwijl de zon steeds aangenamer het bos streelt, begeven we ons naar het aangrenzende Hoenderlose Bos. Op een weide staat in volle glorie een 10-ender ons op zo'n 60 meter aan te staren. Rustig loopt dit grootste zoog-dier van Nederland naar het nabijgelegen naaldbos. De liefde komt ook bij hem maar van één kant! De weide ligt er weer verlaten bij in de prille zonnestrallen. We besluiten even de benen te strekken. Breun, Arjan, Marco, Suzan en Gerard nemen de gelegenheid waar om de ochtendsfeer op de gevoelige plaat vast te leggen. Een reeget volgt dit tafereel met gemengde gevoelens vanuit een belendend bosperceel.

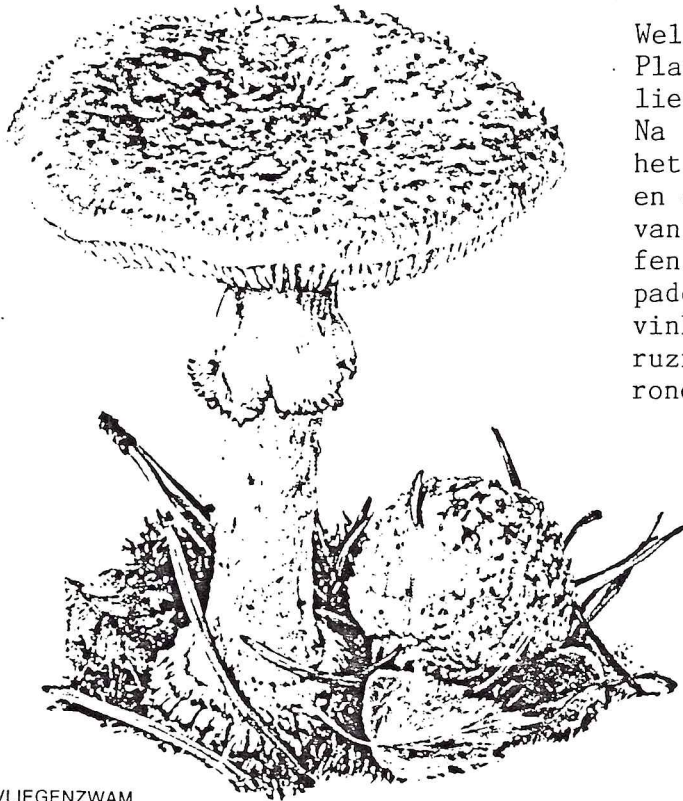
Tegen 09.00 uur verlaten we tijde-lijk het Staatswildreser-vaat en gaan ons geluk beproeven in het Nat. Park De Hoge Veluwe. In de Wildbaan tref-fen we een sperwer, een biddende toren-vaak, doortrekkende veldleeuwerikken en boerenzwaluwen aan. In het Oud Rumster Veld kruist een kudde van zeven moeflons ons pad.

Intensief turen we dit veld af naar an-der wild, echter zon-der het gewenste re-sultaat.

GELE KWIKSTAART

VLIEGENZWAM

Wel horen we vanuit de aangrenzende Planken Wambuis het geburl van een ver-liefd edelhert.

Na de koffie keren we weer terug naar het Hoenderlose Bos. Prenten, wissels en een zoel verraden de aanwezigheid van het edelhert. Op onze tocht tref-fen we een groot aantal mossen en paddestoelen aan, alsmede een groepje vinken, een zwarte specht, een aantal ruziemakende vlaamse gaaien en diverse rondstruinende soorten mezen, waaron-der kuif- en staartmees.

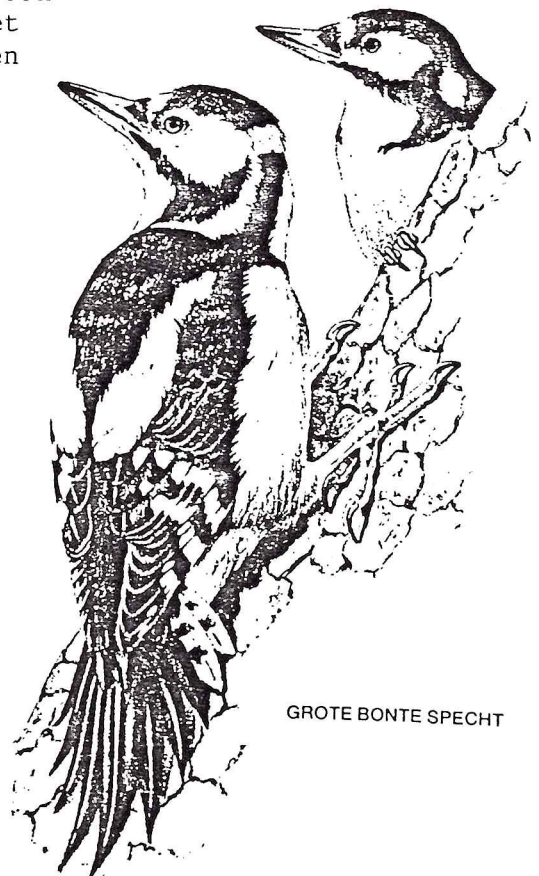
Breun maant het gezelschap plotseling tot stilte. Op nau-welijks 50 meter voor ons steekt een 12-ender met nog niet volledig ontwikkelde bronstmanen rustig het bospad over. Breun's camera klikt; Gerard's toestel blijkt helaas nog op slot te staan. Vreugde alom echter bij de ekskursie-gangers over deze fantastische waarneming!

De tijd vliegt voorbij en we besluiten het bos te ruilen voor het terras van het restaurant "De Boer'nkinkel" te Hoenderloo. Even later zit ieder-een aan een stevige boerenomelet met alcoholische en niet-alcoholische drankjes. Evert meent een kans te hebben een havik vanaf het terras te kunnen waarnemen. Zijn roep om de in de auto achtergelaten verrekijker wordt niet gehonoreerd. Wel zweeft even later een buizerd hoog boven onze borden rond, die ook zonder kijker door Evert bewonderd wordt.

Na de lunch passeren we voor de tweede keer op deze zonovergoten dag de poorten van het Nat. Park De Hoge Veluwe, waar we de gehele middag en avond zullen doorbrengen. In de Wildbaan geen spectaculaire waarnemingen, dus koers gezet naar het Koeverbos, waar we vanachter een rieten wand uitzicht hebben op een verlaten wildakker. Geduld blijft een schone zaak, wachten lijkt echter eeuwig te duren. Suzan doet noodge-dwongen een tukje in de auto en Evert maakt z'n traditionele middagslaapje tussen het groen, De overige deelnemers drentelen heen en weer achter de rieten wand, terwijl zéér regelmatig een blik geworpen wordt op de akker door de aanwezige kijkgaten. Het wild laat zich echter niet zien en tegen 18.30 uur be-sluiten we nog een poging te wagen in de Wildbaan.

Langs de Wildbaanweg zien we rijen auto's, waarin mensen ingespannen de vlaktes en de bosranden van o.a. de Gymnasiumvallei en het Bosje van Staf afspeuren. Het edelhert laat zich echter niet zien (A.T.V.-dag?)

Als de zon haar laatste stralen over de Veluwe uitseint, keren we nog een keer terug naar het Koeverbos. Nu hebben we het geluk wel aan onze zijde! Op de akker drentelen een kapitale 16-ender, drie smaldieren (jongen van het vorig jaar), twee hindes en twee kalfjes rond. Burlend geeft het plaats-hert aan dat hij geen rivalen wenst.

GROTE BONTE SPECHT

Af en toe drijft het hert een van de hinds. De anderen laveien ongeïnteresseerd door. Het hert heeft in deze enerverende tijd van het jaar een sterk gespierd lichaam, met name de nek, en de kop zijn, zo lijkt het, twee keer zo sterk ontwikkeld. In de bronsttijd verliest het hert ongeveer éénderde van het lichaamsgewicht door het voortdurend drijven, paren en vechten. Na de bronst zal het weer op krachten komen in dichte bossages.

Als de duisternis volledig over de Veluwe is getrokken, zoeken we in gepaste rust, de auto's weer op.

Rond 20.15 uur rijden we weer huiswaarts, met een fantastische ervaring rijker!! Mevrouw (Ria) van Veen is zo enthousiast voor én geboeid door het wild, dat ze besluit lid te worden van de Zoogdierenwerkgroep, waarvan akte!

Waarnemingen:

zoogdieren: edelhert (6)
edelhinde (3)
smaldier (3)
edelkalf (2)
reegeit (1)
konijn (2)
wezel (1)

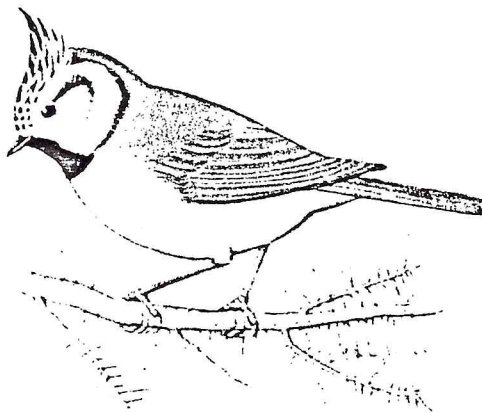
planten: o.a. grasklokje
vlasbekje

paddestoelen: o.a. vliegenzwam
gewone dennezwavelkopje
diverse boleten
diverse zwammen
diverse cantharellen

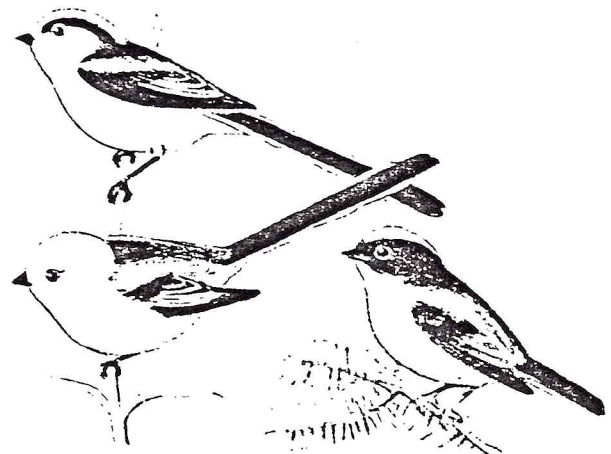
vogels: o.a. bosuil
sperwer
torenvalk
buizerd
boerenzwaluw
veldleeuwerik
grote bonte specht
zwarte specht
vlaamse gaai
vink
koolmees
kuifmees
staartmees
boomklever
kneu
gele kwikstaart

Gerard van Ruiten

*****

Kuifmees

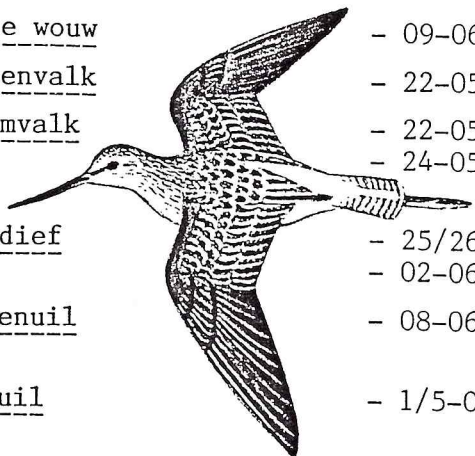

Staartmees

Waarnemingenlijst

Traditiegetrouw wordt er in de zomermaanden minder fanatiek gevogeld dan in de overige jaargetijden. Dit keer de waarnemingen tot eind augustus 1987, waaruit blijkt dat de vogelwereld rond Culemborg bijzonder de moeite waard is.

- aalscholver
- 09-05-87; 1 ex. in vlucht boven pont Beusichem richting ZW. (P.B.+G.J.v.d.H.)
  - 09-06-87; 1 ex. in vlucht over O.V.B. richting oost (A.v.d.V.)
  - 28-06-87; 1 ex. op paal op krib bij plasjes pont Culemborg (K.V.)
- bergeend
- 28-04-87; 2 exx. t.p. plasjes pont C'borg (P.B.)
  - 08-06-87; 2 exx. t.p. plas bij afgraving (L.v.d.K.)
  - 28-06-87; 5 exx., 2 ad. + 3 juv. op Lek bij plasjes pont Culemborg (K.V.)
- kluut
- 17-05-87; 2 exx. t.p. plasjes uiterwaard nabij Ravenswaay (H.K. + K.V.)
  - 22-05-87; 1 ex. t.p. zandput Beusichemse Broeksteeg (M.K.)
- steltkluut
- 14-05-87; 3 exx. t.p. dijk bij Elst nabij pont aan zuidzijde Rijn (K.v.d.L.)
- (opm.: i.v.m. mogelijk verblijf in ons werkgebied toch opgenomen in deze lijst)
- kleine plevier
- 17-05-87; 1 ex. t.p. plasjes uiterwaard nabij Ravenswaay (H.K. + K.V.)
  - 22-05-87; 2 exx., 1 ad. + 1 juv. zandput aan Beus. Broeksteeg (M.K.)
- oeverloper
- 22-05-87; 3 exx. t.p. zandput aan Beus. Broeksteeg (M.K.)
- groenpootruiter
- 26-04-87; 6 exx., 2 exx. Red. Waard en 4 exx. Beus. Waard (K.V.)
  - 22-05-87; 1 ex. t.p. zandput aan Beus. Broeksteeg (M.K.)
- kemphaan
- 29-06-87; 7 exx. t.p. plasjes Lazaruswaard (K.V.)
- buizerd
- 22-05-87; 4 exx., 2 ad. + 2 juv. Regulieren (G.v.R.)
- wespendief
- 26-04-87; 1 ex. in vlucht over Red. Waard richting ZW. (K.V.)
- rode wouw
- 09-06-87; 1 ex. in vlucht over Prinkelsteeg (A.v.d.V.)
- torenvalk
- 22-05-87; 2 exx. Regulieren (G.v.R.)
- boomvalk
- 22-05-87; 1 ex. in vlucht over Terweijde (L.v.d.K.)
  - 24-05-87; 1 ex. in vlucht over uiterwaard tussen Beusichem en Ravenswaay (L.v.d.K.)
- visdief
- 25/26/27-05-87; 1 ex. boven vijvers Parklaan (L.v.d.K.)
  - 02-06-87; 2 exx. boven afgraving in Red. Waard (K.V.)
- steenuil
- 08-06-87; 1 ex. t.p. zandput aan Beus. Broeksteeg (L.v.d.K.)
- bosuil
- 1/5-06-87; 2 exx., 1 ad. + 1 juv. in Red. Waard t.h.v. de Bol (M.K.)

Groenpootruiter

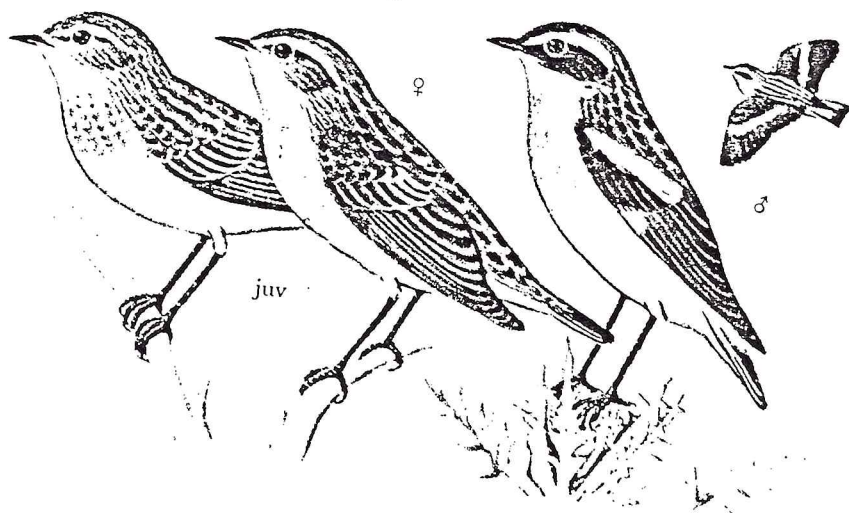
- oeverzwaluw - 22-05-87; ca. 20 exx. t.p. zandput aan Beusichemse Broeksteeg (M.K.)
- sprinkhaanrietzanger - 08-06-87; 2 exx. Regulieren (L.v.d.K.)
- braamsluiper - 26-05-87; 1 ex. t.p. Paulusschool langs Parkln. (L.v.d.K.)
- tapuit - 22-05-87; 1 ex. t.p. zandput aan Beusichemse Broeksteeg (M.K.)
- paapje - 24-05-87; 1 ex. t.p. langs Beesdsesweg (N.M. + K.V.)
- gekraagde roodstaart - 09-06-87; 3 exx. t.p. Acquoise Meer, Kooiweg-west (L.v.d.K.)
- grote lijster - 18-05-87; 2 exx. t.p. nabij scholengemeenschap Leonardo da Vinci aan Weidsteeg (L.v.d.K.)

De waarnemers waren dit keer:

P.B. = Peter Berkien
H.K. = Henkjan Kievit
G.J.v.d.H. = Gerrit-Jan van der Ham
L.v.d.K. = Leo van der Kooij
M.K. = Marco Kuijer
K.v.d.L. = Kees van der Linden
N.M. = Nico Middelkoop
G.v.R. = Gerard van Ruiten
A.v.d.V. = Arjan van der Veen

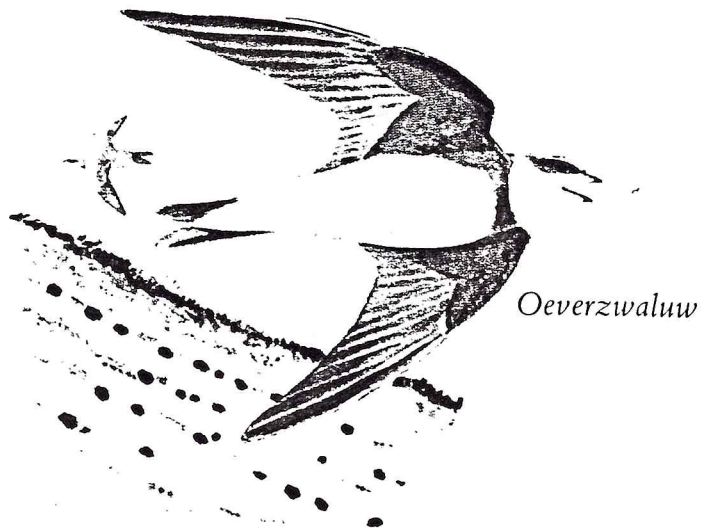
Aanvullingen blijven uiteraard bijzonder welkom.

De kaartjes of lijstjes kunt u weer deponeren in de brievenbussen van Henk Vennix, Bereklauw 3 en/of Gerard van Ruiten, Verdistraat 9.

Gerard van Ruiten

Paapje

Oeverzwaluw

Ekskursie-programma

*** INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EKSURSIES VANAF "DE KETELVINK" ***

*****

zaterdag 10 oktober 1987

Tuinactiviteiten rondom De Ketelvink. Aanvang: 09.00 uur. Ook iemand die slechts enkele uurtjes kan helpen is van harte welkom. Koffie is aanwezig!

maandag 12 oktober 1987

Vergadering Vogel- en Zoogdierenwerkgroep. Aanvang: 20.00 uur.

zaterdag 17 oktober 1987

Paddestoelenekskursie naar de Kaapse Bossen bij Doorn o.l.v. Wim Rubers. Vertrek: 08.30 uur. Aanmelden bij Wim Kievit (tel.: 14561) vóór 15 oktober a.s.

maandag 19 oktober 1987

Algemene maandelijkse vergadering. Aanvang: 20.00 uur.

vrijdag 23 oktober 1987

Avond over wolvenonderzoek in Joegoslavië o.l.v. Nico v.d. Werf en Frank Glorie. Aanvang: 20.00 uur. Aparte konvo volgt.

zaterdag 24 oktober 1987

Tuinactiviteiten rondom De Ketelvink. Aanvang: 09.00 uur. Ook iemand die slechts enkele uurtjes kan helpen is van harte welkom. Koffie is aanwezig!

vrijdag 30 oktober 1987

Nestkasten timmeren. Om het bestand van o.a. torenvalk- en bosuilkasten weer op peil te brengen zijn er voor het komende seizoen nieuwe kasten nodig daar de oude verrot zijn. Graag ook enige volwassenen om mee te helpen en te begeleiden. Aanvang: 19.00 uur.

zaterdag 31 oktober 1987

Vogelekskursie per fiets naar de uiterwaarden o.l.v. Kars Veling. Vertrek: 08.30 uur; terug ca. 12.00 à 13.00 uur.

maandag 9 november 1987

Vergadering Vogel- en Zoogdierenwerkgroep. Aanvang: 20.00 uur.

vrijdag 13 november 1987

Avond over waadvogels, verzorgd door de heer Boere uit Beesd. Aanvang: 20.00 uur. Aparte konvo volgt.

maandag 16 november 1987

Algemene maandelijkse vergadering. Aanvang: 20.00 uur.

woensdag 18 november 1987

UITERSTE INLEVERDATUM KOPY HAK-AL DECEMBER 1987.

vrijdag 27 november 1987

Openingsavond knotseizoen 1987/88 (15e seizoen!) Deze avond zal bestaan uit twee gedeelten, t.w. : het vertonen van één of twee natuurfilms door Koos Rypkema en het vertonen van een serie dia's welke een greep zijn uit de knothistorie van de werkgroep. Wie nog dia's beschikbaar heeft over de afgelopen 14 seizoenen kunnen contact opnemen met Harry v.d. Warenburg, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 4 3 5 8 of Jan Rietvink, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 6 4 0 7.

zaterdag 28 november 1987

Start van het 15e seizoen knotwilgenonderhoud. Er wordt deze keer begonnen in de Redichemse Waard bij Kees v.d. Boogaard tegenover De Bol. Aanvang: 09.00 uur.

vrijdag 11 december 1987

Films over Frankrijk en over kraaiachtigen door de heer Van Spanje. Aanvang: 20.00 uur. Aparte konvo volgt.

zaterdag 12 december 1987

Landelijke vogeldag SOVON in de Reehorst te Ede.

Overige geplande zaterdagen van de knotwerkgroep:

19 december 1987

9 januari 1988

30 januari 1988

20 februari 1988

12 maart 1988 (reservedatum)

```
*****  
* De Ketelvink is iedere vrijdagavond *  
* van 19.00 uur tot 20.30 uur *  
* geopend voor jeugdactiviteiten!!! *  
*****
```

Witte Kaketoe.

